

JELENKOR

IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

- SCHEIN GÁBOR versei 729
TÓTH KRISZTINA verse 730
FORGÁCH ANDRÁS verse 731
PEER KRISZTIÁN verse 740
SIMON MÁRTON versei 742
JENEI LÁSZLÓ: Felszabadítottak *(elbeszélés)* 745
BOZSIK PÉTER: Castronómiai lecke *(kubanap 02-13.)* 757
SZÁNTÓ T. GÁBOR: Dávid és Jonathan *(elbeszélés)* 764
FARKAS PÉTER: 504 *(aforizmák)* 774
BARNA IMRE: Fordítói előszó 779
GIOVANNI BOCCACCIO: Dekameron *(részlet)* 780
SERF ANDRÁS: Kik a (rossz) gyerekek? *(kommentár)* 790
NAGY LAJOS: Gyerekek *(novella)* 791
SZIJJ FERENC versei 802
SZÁLINGER BALÁZS versei 805
TURI TÍMEA versei 809
TATÁR SÁNDOR versei 811
GELLÉN-MIKLÓS GÁBOR versei 813
HAVASRÉTI JÓZSEF: A korai Kádár-korszak pszichonautái *(tanulmány)* 815

Pinczehelyi Sándor hetvenöt éves

- PINCZEHELYI SÁNDOR: Ismétlés és megújulás *(Várkonyi György és Ágoston Zoltán beszélgetése)* 824
HEGYI LÓRÁND: A 75 éves Pinczehelyi Sándor köszöntésére *(Személyes jegyzetek az első találkozásról egy igazi baráttal)* 840
MÉLYI JÓZSEF: Az idő és szitája *(Pinczehelyi Sándor hetvenes évekbeli művei a nyolcvanas években)* 844
DOBOVICZKI ATTILA T.: Kasseli albumlap, 1977 849

- GÖRFÖL BALÁZS: Megtart, elenged *(Bertók László: Együtt forog [Firkák a szalmaszálla 2])* 852
PÁLYI ANDRÁS: A létezés másik arca *(Borbély Szilárd: Kafka fia)* 856
NEMES Z. MÁRIÓ: „Dolgom van, hajtogatta a rinocérosz, dolgom van, és éppen itt” *(Schein Gábor: Ó, rinocérosz)* 860
BEDECS LÁSZLÓ: Valami fáj *(Aczél Géza: [szino]líra 3.)* 865
GÁCS ANNA: Valami vadság *(Halász Rita: Mély levegő)* 869
RADNÓTI SÁNDOR: A dufart *(Jenei László: Bódultak)* 873
NEICHL NÓRA: Vágy, hogy jól legyünk *(Szabó T. Anna: Szabadulógyakorlat)* 875

2021

JULIUS-AUGUSZTUS

504

részletek

*Körülbelül húszéves lehettem, amikor kezembe kerültek
La Rochefoucauld aforizmái. Láttam, hogy 504 van belőlük.
Gondoltam, én is írok ilyet, pár hét az egész. Azóta eltelt negyven-
öt év, az 504 még nem jött össze. Egy részük viszont itt olvasható:*

A nyelvnek mindent szabad. De *nekem* szabad-e?

Csak írás közben vagyok boldogtalan. Grammatikális állapot.

Minden reggel körülbelül két órát gondolkodom, és ügyelek rá, hogy ne írjak le közben semmit.

Honnan ered az az ellenállhatatlan ellenszenv, amint meglátom ezeket a széthízott, lapos arcú, tréningruhás embereket? Hurkásan gyűrődő hasukon övtáska, csak szétvetett lábbal tudnak ülni, rendszerint összekulcsolják zsíros kezüket az ölükben, maguk elé prüsszkölnek, és kevesebb értelem látszik a szemükben, mint egy tompa állat tekintetében. Valószínűleg éppen onnan ered az ellenszenvem, ahonnan az övéké, ahogy itt ülnek velem szemben, és bambán bámulják a keresztbe tett lábamon szétnyitott könyvet, és ahogy rajta jegyzetelek.

Az indiai zarándokok, mivel nincsenek hozzászokva a magaslati levegőhöz és a klímához, rendszerint lovon járkák be az utat. A tibetiek nem értik őket, mert szerintük így csak a ló és nem a lovas szerzi az érdekemet.

1982-ben, az aacheni lakás erkélyén, azt mondtam TGÁ-nak: Egy regény minden mondatából kellene újabb regényeket írni. Ma úgy gondolom, a regényekből kellene egy-egy mondatot írni.

Csak a kétkedők és a tétovázók hoznak létre hiteles irodalmat. A többiek szemfényvesztők, bűvészek, akik vakon hisznek a saját mutatóványaikban.

A betű a szellem ornamentikája. Funkciója pontosan az, mint minden más dekorációnak: díszítés. És éppen annyi köze van az alapfelépítményhez, mint amennyi az ornamentikának az épületszerkezetéhez.

Gyakorlatilag az egész napom várakozással telik el. Várom azt a két órát, amikor leírhatom azt a jobban vagy rosszabbul sikerült 10-15 mondatot. Nem különösebben mozgalmas élet.

Nincs humorom az öregséghez.

Ahol gyilkolnak, csend van. Irtóztató csend.

Mintha lassan, befelé olvadna a test. Tudatmódosulás az álom felé. Az idősíkok közötti határok elmosódása. Felfokozott észlelés. Nem szédülés, hanem mintha húznának egy irányba.

Buber naivsága: „Das Problem des Menschen”. Valójában: Der Mensch als Problem.

A művész társadalmi termék, a művészet viszont a társadalmon kívül áll.

Gyakorlatilag az történt, hogy a poétikában rejlő unalom erotikájában – legalábbis a számomra – túlsúlyba került az unalom.

Vajon mit álmodik, aki a halálba álmodja magát?

„Csak egy fogalomban tudok gondolkodni, a holokauszt fogalmában. Ez az egyetlen rejtély, ami valóban érdekelt. Ha ez magyarázható, akkor magyarázható az ember.”

Az irodalomban Kafka, Proust, Joyce, Beckett ellenére sem történt meg az a fajta modernizáció, ami például a képzőművészetben vagy a zenében. Az irodalomnak nem volt Duchamp-ja vagy Cage-e.

Egész nap irodalommal foglalkozom. Irodalmi szándékaim megghiúsításával.

Az öngyilkossághoz kell egy bizonyos fokú bizalom a halálban. Én (még) nem bízom (eléggé) a halálban.

Irodalmi „anyagcsere” – részben ezt nevezte Dürrenmatt szövetnek, Stoffnak. A kritikusok néha összekeverik az anyagcserét a kiválasztással, ezért finnyáskodnak, ha valaki láthatóvá teszi a folyamatot.

A csendbe vetett bizalom elvesztése. Minden szó erről szól. A csend bemószerolása, beárulása.

A humán rettenetet éppen úgy reprodukálja a tettes, mint az áldozat. Az előbbi, ahogy gyilkol, az utóbbi, ahogy pusztul.

Az autentikus kudarcért ugyanúgy meg kell küzdeni, mint az autentikus sikerért. Melyik utat választja az ember, illetve/vagy melyik út választja őt, elsősorban alkati kérdés.

A tudatunkon keletkezett kép „elállja” a kilátást arra, ami van, akárcsak Magritte *La condition humaine* című képén. Amikor tehát a van-ról beszélünk, akkor a „kópiáról” beszélünk, és ha elemezzük, akkor további „kópiákkal” vetjük össze, nem azzal, ami valóban van.

Isten sehol sincs vagy mindenütt ott van. Ez, végső soron, ugyanaz.

Láttam beteg embert, öreget és halottat. De nem jöttem rá az értelmére.

A nyolcvanas évek elején úgy éreztem, hogy ami körülöttem zajlik, szélhámos-ság és nem művészet. Úgy gondoltam, akkor szélhámos leszek, majd leleplezem magam és ezzel magát a szemfényvesztést is. Munka közben viszont rájöttem, hogy éppen ez a szélhámosság a művészet.

G-vel álmodtam. Mivel az elmúlt hetekben kizárólag halottakkal álmodom, valószínűleg G. sem él már.

Annyiféle realitás van, ahányat elgondolok. És mindegyik megingathatatlan és irreális.

Hasfelmetsző Jack éppen úgy az ősöm, mint Teréz anyja. És éppen így a fiam és a lányom is.

Parasztgőg, maradiság, az önismeret hiánya, irigység, sanda linkség, zsigeri illiberalizmus, lapítás, a törtető tehetségtelenek eldorádója. Ez nem sors, hanem jellem kérdése.

Az erényes, normális élet mai értelemben az önmagát beszövvő pók élete.

Az emlékezés, amikor egy illúzió megkísérel egy másik illúziót rekonstruálni.

Se törvény, se szabály nem érdekes. Pusztán a pillanat eredetiségének lenyomata. Ha ez jelen van, jelen van a művészet.

Ha egy állat érzi a végét, félrevonul. Csak az ember fogad látogatókat.

Az avantgarde Magyarországon mindig csak iszap alatt létezett. Korábban a bar-na, aztán a vörös, most pedig a fehér iszap alatt.

Azt a folyadékot, amelyikkel kiöblíttem a szennyezett edényt (tudat), kiöntöm. *Végső soron* ezért nincs szükségünk a tanításokra.

Bernd Alois Zimmermann több mint száz rádiójátékhoz írt zenét. A felvételek egy része elveszett. A rádió megőrizte az adóügyi szempontból fontos elszámolásokat, tehát a zeneszerző nevét, a rádiójáték címét, az adások napját, a szalagokat azonban letörölték. A rendes, derék átlagember és a magas művészet viszonya.

Az emlékező fordítva üli meg a lovat.

Amint leírok egy mondatot, hitelét veszti, mert nem tudom többé, hogy valóság-e vagy fikció.

Ha egy napig nem írok, mintha elmulasztottam volna az egész életem. A befejezetlenség pánikja. Micsoda abszurd érzés. Szerencsére egy mondat elég.

Napok óta ugyanazt álmodom. Egzisztenciálisan fontos mondatokat írok egy füzetbe. Érzem, ez az, végre megvan. Reggelre egy szóra sem emlékszem. Hogyan lehetne elhordani a temérdek szemetet, hordalékot; hogyan lehetne föltárni a szavakat, hogy végre ébren is láthatók legyenek? Hogyan lehetne rájuk ébrednem? Fölbredni végre ebből az értelmetlen, érthetetlen élet-zagyvalékból.

Micsoda félreértés, hogy bármit el lehet végezni. Nem azért, mert a dolgok bevégezhetetlenek, hanem azért, mert nincs mit el-, bevégezni.

Mindannyian May Károlyok vagyunk. Szüntelenül indiánokról handabandázunk, de egyikünk sem látott még indiánt. (Talán nincsenek is.)

Az alkalom hiánya még nem tisztesség.

Szeretik azt kérdezni, mi az élet értelme a halállal szemben. Én azt szeretném végre megtudni, mi az élet értelme az étellel szemben?

Anton-Babinski szindróma: a beteg nincs tudatában betegségének. Vak, de látónak képzelet magát. Vagyis művész.

Rárúgni végre az asztalt az irodalomra.

Rameau utolsó szavai: panaszkodott, hogy a pap hamisan énekel. Ez a művész erkölcs.

Amíg a metafizikát művészetnek tekintjük, nincs semmi baj.

Kétségtelenül bizarr, hogy a legszentebb, legbensőségesebb, legelmélyültebb pillanatainkban rögzített szavainkat például a belek ürítése közben olvassák. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy nincs alkalmatlan pillanat az életben.

Én kikérem magamnak, hogy bárki is a saját halottjának tekintsen.

Az internet olyan jellegű változást hozott a propagandában, mint a 20. század elején a tömegpusztító fegyverek megjelenése.

Az ember körülbelül akkor válik íróvá, miután a leírt mondataiban az összes lehetséges hibát elkövette. (Menuhin nyomán.)

A politikai jellegű öncenzúra mérgezi, a privát méregteleníti a lelkiismeretet.

Az a valóság, amelyet én ismertem, többé már nem létezik (Proust). Az a valóság, amire emlékszem, soha nem is létezett.

Az istenkereső ember a vak ember. Ellenben szépek, megindítók a történetei. Megkönnyítik az idő súlyát. Másrészt ugyanezek a történetek nehezítik el az időt. Egyszerűbb, ha nincsenek történetek. Pusztán történés.

Nincs bennem kíváncsiság. A szellem viszont nyitott.

A szellem lealacsonyítása, majd a lealacsonyított szellem túlhaladása a mesterséges intelligencia által.

Szép mondat: Lie ce mester már negyven éve, hogy a Cseng-kerteknél lakott, és mégsem ismerte őt senki. Csak egy szó fölösleges benne: a mester.

Úgy látszik, minden vonalon vereséget kell szenvednem, hogy belássam végre: győzni csak akkor lehet, ha az ember nem harcol.

Aki tudatában van a megvilágosodásának, az előtt még hosszú út áll.

A kizárólag befelé irányuló szolidaritás az egyik legbrutálisabb és legszélsősége-sebb formája az érzéketlenségnek és közönynek.

A gyerek és a felnőtt is azt képzei a ringlispílen, hogy ő irányítja a játékautót. Az egyetlen különbség, hogy a felnőtt előbb-utóbb életnek nevezi a ringlispílt.

A szónak éppen annyi köze van a valósághoz, mint a kartográfiai jeleknek a terephez.

Nincs nagyobb optimizmus, mint este rendbe rakni az íróasztalunkat.

Az időn átívelő pillanat, amikor egy lélek érintkezésbe lép egy idegen szellem rezdüléseivel. E pillanatban rejő erotika az egyetlen, ami a számomra értelmet ad az irodalmi utóélet gondolatának. De még értelemről sem beszélnék, csupán egy gyengéd, kellemes érzésről, ha elgondolok egy ilyen pillanatot. Egy bizonyos fajta erotikus kölcsönösségről, érzéki kapcsolatról.

Dehogyan az életem. Ennyire naiv vagy elvakult nem lehetek.

Pontos vagyok. Egy szavam sem fedí a valóságot.